

Startnotitie opgave Koegraspolder

Portefeuillehouder: Petra Bais, portefeuillehouder Ruimtelijke ordening (RO)

Ambtelijk opdrachtgever: Job Worm, Opgavemanager

Bron van de opdracht: coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Den Helder

Gevraagd besluit

De vaststelling van deze startnotitie.

Aanleiding

Aanleiding voor deze notitie is u te informeren over de start van de opgave Koegraspolder met bijbehorend procesvoorstel. Daarnaast biedt de notitie u de gelegenheid om in een vroegtijdig stadium op het voorstel te reageren.

Doelstelling opgave

De opgave bestaat uit de volgende doelstellingen:

- 1) Versterken van de Koegraspolder door het toewerken naar een structurele oplossing op het verziltingsdossier
- 2) Faciliteren van verbreding van de bedrijfsvoering bij agrarische ondernemers, om zo de bedrijfscontinuïteit te waarborgen
- 3) Revitalisatie en onderhoud van de kanoroute en het creëren van nieuwe vaarroutes middels verwijdering van bestaande dammen richting Julianadorp

Deze notitie start met een beknopte omschrijving van het gebied en is vervolgens per doelstelling verder uitgewerkt. Tot slot treft u een integraal planningsoverzicht aan, op volgorde van datum.

Koegraspolder

Het gebied Koegraspolder betreft grondgebied van gemeente Den Helder enerzijds en gemeente Schagen anderzijds. Het is voor Den Helder het verbinding gebied tussen de stad Den Helder en Julianadorp. Kenmerkend aan de Koegraspolder is het open polderlandschap en het agrarisch karakter, met name gericht op grootschalige productie van bloembollen. Momenteel telt het gebied zo'n 30 tot 40 agrarische bollenteeltbedrijven. Ook kenmerkend aan het gebied is de unieke ligging tussen de Noordzee en Waddenzee, de scherpe grens tussen duinen en de vlakke polder en de lineaire wegenstructuur, smalle vaarten en vlieten en weinig beplanting.

Als gevolg van geleidelijke toename van verzilting in de Koegraspolder is de verwachting dat de agrarische functie in de komende jaren meer onder druk komt te staan. We streven ernaar om de Koegraspolder toekomst te geven als agrarisch gebied: in samenwerking met alle betrokken partijen wordt gekeken wat hiervoor nodig is. Het huidige gebruik, de bollenteelt, is hierbij het uitgangspunt. Naast het bestendigen van de agrarische sector is behoud van de openheid van de polder landschappelijk van groot belang. Ruimtelijke ontwikkelingen in de polder moeten de landschappelijke waarde dan ook versterken en niet doorkruisen. Naast het agrarische en open polderlandschap kent de Koegraspolder een toeristische ontwikkeling van verblijfsrecreatie, veelal ten westen langs de Noordzeekust.

Afbakening gebied

De Koegraspolder wordt begrensd aan de noordkant door de stadsrand van Den Helder, de Doggersvaart. Aan de oostkant de Rijksweg N9 en het Noordhollandsch kanaal. De zuidkant door de Noordschinkeldijk in Callantsog, echter wordt voor de geografische scope van deze notitie de gemeentegrens Callantsogervaart aangehouden. De westkant wordt begrensd door de Zanddijk en de smalle duinenstrook.

Verzilting

Context

Verzilting is een toenemend probleem voor de regio Noord-Holland Noord. Zo ook voor het agrarisch gebied in de Koegraspolder. De geleidelijke toename van het zoutgehalte van de bodem en/of het water (= verzilting) is dan ook een risico voor de continuïteit van agrarische bedrijven. Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) geeft bijvoorbeeld aan dat de kans op problemen door verzilting steeds aannemelijker wordt door klimaatverandering. Denk bijvoorbeeld aan gewasschade. Ook zeespiegelstijging zorgt voor een toenemende invloed van zoutwater vanuit zee. Een gebrek aan zoetwater doet de druk op de onderliggende kleilaag afnemen, waardoor het zoute water meer kans krijgt om omhoog op te trekken. Deze ontwikkelingen maken dat het langere termijn perspectief voor de bloembollenteelt meerdere onzekerheden kent.

Bodemperforaties hebben er in het verleden ook voor gezorgd dat zoutwater omhoog kon komen, wat helaas ook gevolgen heeft gehad voor de landbouw. Het HHNK heeft hierop de Waterschapsverordening *Verticale Drainages* opgesteld om deze problemen in de toekomst te voorkomen.

Procesvoorstel

- In eerste instantie is het belangrijk om de aanwezigheid en gevolgen van verzilting in het gebied zorgvuldig in kaart te brengen. Daarom is het van belang om inzicht te krijgen in het onderzoek dat er al is gedaan en de maatregelen die al zijn getroffen in dit gebied (denk aan het scheiden van het stedelijk en agrarisch water). In het eerste kwartaal 2023 wordt dan ook aansluiting gezocht met de Kerngroep Klimaatadaptatie Noordkop (HHNK, Schagen, Texel en Hollands Kroon);
- Betrokken partijen verkennen vanaf het tweede kwartaal 2023 de mogelijkheid voor een gezamenlijk plan van aanpak voor zowel de korte als lange termijn. Uitgangspunt is een regionale aanpak waarbij gemeente Den Helder als initiator optreedt om partijen bij elkaar te brengen. Waar mogelijk wordt in het gezamenlijke traject aansluiting gezocht bij relevante bestaande initiatieven, zoals de klimaatstresstest van provincie Noord-Holland voor natuur- en landbouwgebieden boven het Noordzeekanaal en het nationaal Deltaprogramma;
- Minimaal te betrekken partijen: individuele agrariërs (randvoorwaardelijk), Koninklijke Algemene Vereniging voor Bollandcultuur (KAVB), Land- en Tuinbouworganisatie (LTO-Noord), HHNK, Landschap Noord-Holland, Provincie, gemeente Den Helder (incl. raad), gemeente Schagen, Hollands Kroon en Texel;
- Tevens start vanuit de gemeente een uitbreiding van het bestaande peilbuizennetwerk incl. installatie van verziltingsmeters. Op deze wijze wordt de ontwikkeling van verzilting gemonitord aan de hand van objectieve data;
- Thema verzilting maakt onderdeel uit van de *Duurzaamheidsagenda gemeente Den Helder*, onderdeel klimaatadaptatie. Bestuurlijk opdrachtgever van dit thema blijft wethouder Bais, als onderdeel van opgave Koegraspolder.

Faciliteren agrarische bedrijven met uitbreidingswens: verbreding bedrijfsvoering agrarische ondernemers

Context

In de agrarische sector is al langere tijd sprake van een trend van schaalvergroting. Dit als gevolg van mechanisatie, stijgende bedrijfskosten en een toenemende druk op kostenefficiëntie. Als gevolg hiervan daalt het aantal agrarische bedrijven in de gemeente, maar stijgt de grootte per individueel bedrijf (de totale hoeveelheid landbouwgrond is de laatste decennia vrij constant gebleven). Agrarische bedrijven voelen druk om hierin mee te gaan, bijvoorbeeld door grond van stoppende bedrijven op te kopen. Deze ontwikkeling zorgt dat er meer spanning op de kleinere agrarische ondernemingen komt te staan om economisch vitaal te blijven: zij kunnen of willen niet mee in de schaalvergroting en zoeken een verbreding van de bedrijfsvoering. Bestaande provinciale, regionale en/of gemeentelijke kaders bieden hiertoe echter niet altijd de mogelijkheid, met een risico voor de bedrijfscontinuïteit als gevolg.

Verbreiding van de bedrijfsvoering gaat bijvoorbeeld om andere type landbouw, directe verkoop aan huis, het opwekken van duurzame energie of het aanbieden van recreatieve verblijfsactiviteiten op het agrarisch bedrijf. Ondernemers in de Koegraspolder spelen daar op diverse manieren op in, onder andere door het aanbieden van kampeerplaatsen voor toeristisch kamperen (tenten, caravans en campers). Op een aantal locaties worden deze kampeerplaatsen aangeboden op een minicamping. Minicampings zijn toegestaan als nevenfunctie bij een agrarisch bedrijf of een woning.

Functiemenging speelt als vraagstuk ook rondom vrijkomende agrarische bebouwing en het al dan niet meewerken aan regelingen waarbij stoppende agrarische bedrijven in ruil voor het ontmantelen van het agrarisch erf inclusief alle bedrijfsgebouwen, ruimte krijgen om een tot enkele nieuwe (reguliere) woningen te realiseren op het erf.

Door schaalvergroting en verbreiding in de bollensector ligt verrommeling en verdichting van de erven op de loer. Naast het faciliteren van de agrarische bedrijven is het daarom ook van belang om de landschappelijke kwaliteit te waarborgen. De uitdaging is dan ook om functieverbreiding te kunnen faciliteren met behoud van het open polderlandschap. Deze twee (soms conflicterende) belangen vragen om maatwerk en een integrale benadering en afweging.

Procesvoorstel

- Uitgangspunt is om agrarische bedrijven met een (uitbreidings)wens voor verbreiding van de bedrijfsvoering, waar mogelijk te faciliteren vanuit bestaande kaders. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan het principe van de Omgevingswet: van nee-tenzij naar ja-mits;
- Maatwerk als uitgangspunt: elke casus wordt op zichzelf staand beoordeeld. Indien nodig vindt beoordeling plaats vooruitlopend op toekomstig beleid. Bij een verbredingswens met een recreatief verblijfskarakter (bv. minicamping), vindt beoordeling altijd plaats in relatie tot beleidskader Toerisme en Recreatie (vaststelling medio 2024);
- Relevante toetsingskaders betreffen o.a. Omgevingsvisie Den Helder (paragraaf Julianadorp/Koegraspolder), samenwerkingsagenda 'Samen op Kop!', programma Waddenbaai, team Erkwaliteit Provincie en de landschappelijke kenmerken en ontwikkelprincipes uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie;
- Vanaf het 3^e kwartaal 2023, na vaststelling van de Omgevingsvisie Den Helder, wordt met betrokken partijen (incl. raad) gestart met een participatief traject om te komen tot uitgangspunten voor het gebied: wat willen we naar de toekomst wel en niet toestaan. Ook worden de vastomlijnde kaders vanuit Provincie in kaart gebracht: er is en blijft namelijk een grote mate van afhankelijkheid van provinciaal en regionaal beleid;
- Onderdeel van het participatietraject is aansluiting bij het *Provinciaal Programma Landelijk Gebied*, waarin de provincie Noord-Holland een duurzaam toekomstperspectief aan Noord-Hollandse agrariërs wil bieden en samen wil werken aan de overgang naar duurzame, innovatieve en toekomstbestendige landbouw;
- Vanaf het 4^e kwartaal 2024 worden de vastgestelde uitgangspunten verwerkt in het omgevingsplan landelijk agrarisch buitengebied Den Helder, wat zorg draagt voor (juridische) borging.

Onderhoud bestaande kanoroute

Context

Voor de bestaande kanoroute is het onderhoud tot op heden niet ingeregeld. De kanoroute is één van de toeristische trekpleisters en daar wordt veel in gefaciliteerd door ondernemers. Deze route zorgt echter elke zomer voor klachten op het gebied van onderhoud en bevaarbaarheid. Dit komt de populariteit en de presentatie van de kanoroute niet ten goede, terwijl we er vanuit recreatief oogpunt wel op inzetten.

Reeds genomen maatregelen

- Onderhoud van de kanoroute maakt per heden onderdeel uit van het gemeentelijke beheerplan 'water en oevers' voor de fiets- en kanoroute en is op deze wijze naar de toekomst toe geborgd. De benodigde middelen zijn hiervoor reeds gereserveerd;

- Waar nodig wordt de kanoroute opgeknapt.

Uitbreiding kanoroute

Context

Naast het benodigde onderhoud wordt het als een gemis ervaren dat de kanoroute momenteel niet in directe verbinding staat met het vaar netwerk van Julianadorp: een verlenging van de kanoroute richting het zuiden van Julianadorp zorgt tenslotte voor een uitgestrekter vaar netwerk en vergroot de recreatieve belevingswaarde. Hierin is de visie op waterrecreatie vanuit de Provincie een kans om in aanmerking te komen voor subsidiegelden. Belangrijk aandachtspunt waar vanuit verzilting rekening mee wordt gehouden is het voorkomen van bodemperforatie.

Procesvoorstel

- In het tweede kwartaal 2023 worden de verschillende mogelijkheden incl. kosten voor een verlenging van de kanoroute richting Julianadorp in beeld gebracht. Relevante partijen zoals HHNK, kanoverhuurbedrijven en, indien van toepassing, aangrenzende grondeigenaren worden hierbij betrokken. Uiterlijk in het derde kwartaal 2023 wordt de uitkomst ter besluitvorming aan u voorgelegd;
- Een deel van het recreatieve fietsnetwerk loopt langs de kanoroute. Bij het doortrekken van de kanoroute door Julianadorp wordt de optie onderzocht om ook de fietsroute door te trekken. Langs een groot deel van de vaar route in Julianadorp ligt namelijk al een fietspad. Uitbreiding van het recreatieve fietsnetwerk beperkt zich voornamelijk tot uitbreiding van de routeinformatie.

Integrale planning opgave Koegraspolder

<i>Onderwerp</i>	<i>Wanneer</i>	<i>Wat</i>
Verzilting	Vanaf 2 ^e kwartaal 2023	Betrokken partijen verkennen de mogelijkheid voor een gezamenlijk plan van aanpak voor zowel de korte als lange termijn
Uitbreiding kanoroute	3 ^e kwartaal 2023	Ter besluitvorming aan de raad: uitkomst van verschillende mogelijkheden incl. kosten voor een verlenging van de kanoroute richting Julianadorp
Verbreiding bedrijfsvoering agrarische ondernemers	Vanaf 3 ^e kwartaal 2023	Start van participatief traject met betrokken partijen om te komen tot uitgangspunten voor het gebied
Voortgang doelen startnotitie	4 ^e kwartaal 2023	De raad wordt geïnformeerd over de voortgang van de startnotitie opgave Koegraspolder
Verbreiding bedrijfsvoering agrarische ondernemers	Vanaf 4 ^e kwartaal 2024	Verwerking vastgestelde uitgangspunten in het omgevingsplan landelijk agrarisch buitengebied Den Helder